

معنا و مفهوم نقش مایه‌های حیوانی در دستبافته‌های ایل افشار کرمان

مهديه درگاہی^۱، حمیدرضا محبی^۲

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول)

^۲هیئت علمی دانشگاه هنر و معماری یزد، یزد، ایران

چکیده

ایل افشاری کرمان با سابقه‌ای طولانی در زمینه بافندگی، از جمله عشایری می‌باشد که دارای دستبافته‌های متنوع و قابل توجهی هستند. جنبه هنری دستبافته‌ها ملهم از طبیعت و معناهای فرهنگی است که تجلی سادگی و بی‌پیرایگی زندگی سنتی افشارها می‌باشد. سوال این است که هدف بافندگی عشایری افشاری از خلق نقش مایه‌ها به دلیل معانی که در پشت نقوش حیوانی وجود داشته بر روی دستبافته می‌آورده است یا به صورت ناخودآگاه نقشمایه‌ها را در چیدمان نقوش دستبافته می‌یافته‌اند؟ معانی نقشمایه‌های حیوانی برای بافنده افشاری از کدام ارزش‌های اعتقادی و فرهنگی برخوردار بوده است؟ و فرهنگ قومی و شرایط اقلیمی چه تأثیری بر روی نقوش حیوانی دستبافته‌ها داشته است؟ در این پژوهش که از نظر هدف بنیادی، و از جهت ماهیت تاریخی و توصیفی است، سعی شده است که با بررسی پیشینه تاریخی و فرهنگی این دستبافته‌ها، طرح‌ها و نقشمایه‌های حیوانی آنها شناسایی و جهت استفاده تولیدکنندگان داخلی و صادرکنندگان معرفی گردند. این تحقیق از نوع کیفی بوده و روش پژوهش آن توصیفی است که غالب اطلاعات به صورت میدانی جمع‌آوری شده و سپس با بهره‌گیری از مطالعات کتابخانه‌ای تدوین گشته است. نتایج تحقیق نشان داد که دستبافته‌های عشایری ایل افشار کرمان دارای نقوش و طرح‌هایی ذهنی است که نشانه‌ای از عقاید، اندیشه‌ها و منابع الهام بخش زنان افشاری در طول تاریخ بوده‌اند. قدرت شکل‌پردازی این قوم محدود به مشاهدات اطرافشان بوده است و سینه به سینه از نسلی به نسل دیگر منتقل شده‌اند. نقشمایه‌های حیوانی در دستبافته‌های عشایری در واقع الهام گرفته از حیواناتی هستند که برای بافنده از ارزش و اهمیت خاصی در حفظ و تداوم زندگی برخوردار می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: ایل افشار، عشایر کرمان، دستبافته‌های عشایری، نقش مایه‌های حیوانی